

Raadsvergadering
21 april 2016

Agendanummer

Onderwerp
agressie tegen college- en raadsleden

Steenbergen; 15 maart 2016

Aan de raad,

1. Inleiding

Bestuurders van gemeenten kunnen geconfronteerd worden met uiteenlopende vormen van agressie en geweld. Soms lopen de emoties over lokaal beleid ver op, of wil men iets van de ambtsdrager gedaan krijgen. In andere gevallen zijn burgers kwaad over een bestuurlijke beslissing of over een afgewezen vergunning. Onvrede en gemopper maakt elke bestuurder wel mee, maar agressie en geweld, in welke vorm ook, is onacceptabel. Helaas bleek in de afgelopen maanden dat ook in onze gemeente meerdere bestuurders, zowel raadsleden als wethouders en ook de (waarnemend) burgemeester zijn bedreigd vanwege hun stelling nemen in politiek gevoelige dossiers dan wel hun uitlatingen tijdens openbare raadsvergaderingen.

De burgemeester heeft recent aangegeven dat richtlijnen op papier worden gezet over hoe om te gaan met bedreigingen en met de beveiliging van ambtenaren, raadsleden en bestuurders. Immers politieke ambtsdragers en ambtenaren moeten op een veilige en integere wijze hun taak kunnen uitvoeren. Agressie en geweld, in welke vorm of tegen wie dan ook gericht, is onacceptabel. Uitgangspunt is dat indien men bedreigd wordt, of zich bedreigt voelt, men aangifte daarvan doet bij de politie. Zo nodig kan een aangifte worden opgenomen onder 'gekozen domicilie' of onder nummer waardoor de privacy van de aangever of het slachtoffer wordt beschermd.

2. Achtergrond

Indien bestuurders, volksvertegenwoordigers of ambtenaren zich bedreigd voelen of daadwerkelijk bedreigd worden, kan dit ernstige gevolgen hebben voor het functioneren van de democratie. Bedreigingen kunnen immers leiden tot andere stelling name dan die welke men zou innemen zonder zo'n bedreiging. De lokale samenleving moet erop kunnen vertrouwen dat het handelen van gemeentebestuurders en volksvertegenwoordigers niet door dwang van buitenaf (door derden) wordt beïnvloed of gestuurd. Met andere woorden: onze democratische rechtsorde is gebaat bij het ongestoord en veilig functioneren van de lokale politiek.

3. Overwegingen

Door in voorkomende gevallen te zorgen voor goede beveiligingsmaatregelen kan het risico van bedreiging (of erger nog van fysiek geweld) worden beperkt.

Medewerkers van de gemeente in front-office posities zijn of worden regelmatig getraind in agressiebeheersing.

Zo sprake is van acuut gevaar gepaard gaande met bedreiging dient men direct 1 1 2 te bellen. Alleen via deze weg garandeert de politie te allen tijde direct te handelen. Via de VNG, Nederlands Genootschap van burgemeesters en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn zowel met de politie als het OM afspraken gemaakt over de noodzaak om adequaat te reageren op dergelijke aangiftes. Naast het starten van een opsporingsverzoek, beziet de politie of bewakings- en beveiligingsmaatregelen moeten worden getroffen. De politie zal echter eerst een dreigingsinschatting opstellen en op basis van deze inschatting van dreiging en risico (beveiligings-)maatregelen voorstellen. Het is aan het lokaal bevoegd gezag (ons college) om de dreigingsinschatting te evalueren en te wegen.

Indien wel sprake is van dreiging maar niet van acuut gevaar (veelal bedreigingen die zich uiten in woord en/of geschrift, al dan niet in combinatie met het sturen van afbeeldingen en/of voorwerpen) informeert de betreffende ambtenaar, volksvertegenwoordiger of wethouder direct de burgemeester. Deze kan besluiten om de situatie te bespreken met de gebiedsofficier van justitie en teamchef van politie, eventueel in bijzijn van de ambtenaar openbare orde en veiligheid, de griffier en/of de gemeentesecretaris. Indien daaruit blijkt of geconstateerd wordt dat het aannemelijk is dat de bedreigde direct of op korte termijn gevaar loopt, dan wordt contact gezocht met de Hoofdofficier van Justitie die vervolgens een dreigingsinschatting zal maken, waarin de mate van ernst en waarschijnlijkheid van de dreiging wordt vastgesteld. De Hoofdofficier van Justitie laat zich hierbij adviseren door het Bureau Conflict- en Crisisbeheersing van de politie. Het is uiteindelijk de Hoofdofficier van Justitie die op grond van de dreigingsinschatting en een door het CCB gemaakt voorstel van te nemen veiligheidsmaatregelen, besluit de bedreigde wel of niet te doen bewaken of beveiligen.

De vanwege het CCB voorgestelde veiligheidsmaatregelen worden door de lokale politie uitgevoerd in opdracht van de Hoofdofficier van Justitie. De ernst van de dreiging en de uitvoering van maatregelen en hun effect op de dreiging worden regelmatig geëvalueerd.

Sinds 2003 zijn de procedures voor bewaken en beveiligen van personen, objecten en diensten geregeld in het zogeheten 'stelsel bewaken en beveiligen'. Daarin werken verschillende organisaties zoals de politie, het Openbaar Ministerie, Inlichtingen- en veiligheidsdiensten en bestuurlijke organisaties samen om veiligheidsincidenten te voorkomen.

Uiteraard geldt ook in situaties waarbij sprake is van bedreiging dat ' voorkomen beter is dan genezen '. Daarom geldt als algemeen preventief advies dat zoveel als mogelijk is gevoelige besluiten niet door één bestuurder of ambtenaar worden voorbereid (of genomen), dat gesprekken over gevoelige besluiten niet door één persoon worden gevoerd en dat berichtgeving aan belanghebbenden(n) zoveel mogelijk door andere dan de direct betrokken ambtenaar wordt gedaan.

Gelukkig kent onze gemeente feitelijk slechts bij hoge uitzondering conflicten met bepaalde (groepen) inwoners, die tot agressie zouden kunnen leiden. Aanvullende maatregelen, bijvoorbeeld folie tegen ruiten, persoonlijke alarmering (anders dan in werkkamers van collegeleden) en/of camera's zijn tot op heden niet echt nodig gebleken.

Mocht een (be-)dreiging gericht zijn tegen één of meerdere wethouders dan zal de burgemeester te allen tijde de woordvoerder zijn richting gemeenteraad. Hij kan zich hierbij desgewenst laten bijstaan door de Hoofdofficier van Justitie, die uiteindelijk verantwoordelijk is voor de dreigingsanalyse en de te nemen maatregelen. Is de burgemeester de direct betrokkene dan zal bezien moeten worden of de locoburgemeester deze taak kan overnemen of dat de commissaris van de Koning hierin een rol vervult. Besluitvorming over de te treffen maatregelen vindt in zo'n geval plaats in overleg met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid.

In voorkomende gevallen kan de burgemeester of de wethouder behoefte hebben aan ondersteuning. Een gesprekspartner en/of professionele ondersteuning wellicht. Men kan dan gebruik maken van de Vertrouwenslijn. Via die lijn kan men steun krijgen bij het omgaan met ongewenst gedrag en kan men zich laten informeren over de mogelijkheden van opvang. Deze lijn is ook beschikbaar voor raadsleden en naasten van bestuurders en volksvertegenwoordigers.

Het verdient aanbeveling het geheel van afspraken en maatregelen aangaande agressie tegen collega- en raadsleden vast te leggen in een protocol. Aansluiting is gezocht bij andere in den lande al eerder vastgestelde protocollen.

4. Middelen

Uitgangspunt is dat bijzondere en materiële kosten die de politie maakt in het uitvoeren van maatregelen ter bescherming en beveiliging van personen behoren tot de reguliere politietaak. Deze komen dus voor rekening van de politie. Overige kosten zijn primair de verantwoordelijkheid van de bedreigde persoon (bijvoorbeeld deugdelijk hang- en sluitwerk van de woning) dan wel zijn werkgever. De gemeente wordt ook in het geval van de burgemeester gezien als de werkgever. Beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg zijn, komen derhalve voor rekening van de gemeente en moeten daarom ook door de gemeente geregeld worden.

5. Risico's

In 2014 gaf landelijk gezien één op de vier lokale bestuurders aan slachtoffer te zijn van agressie en geweld en gaf tien procent van de lokale politieke ambtdragers aan wel eens een ander besluit te hebben genomen vanwege de druk door intimidatie, agressie en geweld. In dat laatste geval is er sprake van ondermijning van het lokale bestuur. In een uitgave van het Programma Veilige Publieke Taak van september 2011 is aangegeven dat 59 procent van alle overheidsmedewerkers die een publieke taak uitoefenen, slachtoffer zijn van verbaal of fysiek geweld tijdens hun werkzaamheden. Dit onacceptabele gedrag jegens medewerkers kan leiden tot toenemende gevoelens van angst en onveiligheid, stress, verlies aan motivatie en productiviteit, verhoogd ziekteverzuim en verloop van medewerkers en burgers.

6. Communicatie/Aanpak

Het verdient aanbeveling het onderwerp 'omgaan met (be-)dreiging' met een zeker regelmaat (te denken valt aan minimaal eens per twee jaar) in een vertrouwelijke omgeving te bespreken binnen het college en met de raad. Daartoe leent zich wellicht de gezamenlijke bijeenkomsten van raad en college die vanwege de griffie worden georganiseerd. Ook onderwerpen die raken aan 'integriteit' kunnen daar aan de orde komen. Tijdens dergelijke bijeenkomsten kan samen (college en raad) worden bepaald waar grenzen van acceptabel gedrag liggen en kunnen normen worden geformuleerd voor veilig werken voor college en raadsleden. Die normen kunnen vervolgens intern en extern worden uitgedragen; raads- en collegeleden zijn immers lokale boegbeelden.

Onze gemeente kent sinds maart 2012 een Notitie 'agressie en geweld' en heeft daarmee gedeeltelijk uitvoering gegeven aan de wettelijke plicht zorg te dragen voor een veilige werkomgeving voor haar medewerkers. Een plicht die overigens ook voortvloeit uit goed werkgeverschap. De notitie voldoet echter niet aan de plicht te beschikken over een agressieprotocol. Bij dit voorstel treft u ter vaststelling een geactualiseerd protocol aan.

